

RS AU § 19

Remiss. Begäran om yttrande över ansökan om nätkoncession

Ärendenummer: RS 2025/2340

Arbetsutskottets förslag till regionstyrelsen

- Regionstyrelsen beslutar att inlämna upprättat förslag till Energimarknadsinspektionen.

Jäv

Andreas Unger (M) anmäler jäv och deltar inte i handläggningen av ärendet.

Sammanfattning

Gotlands Elnät AB ansöker hos Energimarknadsinspektionen om linjekoncession, enligt ellagen, för två nya 145 kV-högspänningsledningar mellan Näs och Hemse. Region Gotland har getts möjlighet att yttra sig över ansökan.

I remissen ställs kommunspecifika frågor och uppmaningar. De senare är att informera om den planerade ledning kan innebära risker för negativ påverkan på viktiga samhällsfunktioner, att granska ansökan för att se om elnätsföretaget i tillräcklig grad har kännedom om kommunala planer och lokala förutsättningar, till exempel kommunala naturreservat, kommunala vägar eller vattenskyddsområden och till sist att informera om kommunen ser att det kan behövas särskilda dispenser eller tillstånd utöver nätkoncessionen för den ansökta sträckningen: Regionstyrelsen har i ett tidigt skede yttrat sig positivt över planerad elnätsförstärkning på Gotland, förvaltningen ser inte att ledningen innebär risker för viktiga samhällsfunktioner för civilsamhället på Gotland. Enligt remissunderlaget har elnätsföretaget i tillräcklig grad kännedom om kommunala planer och lokala förutsättningar. Enligt några av de redovisade samrådsyttrandena i remissunderlaget och enligt MKB:n, blir biotopskydds- och artskyddsdispenser aktuella för delar av planerad sträckning och vissa anläggningsarbeten kan kräva tillstånd enligt kulturmiljölagen.

Kommunspecifika frågor:

- Är ledningen förenlig med gällande detaljplaner och områdesbestämmelser? Ledningen planeras inte gå genom områden med detaljplan. Enligt ett tidigt yttrande från Miljö och byggnämnden möter planerad sträckning inga planhinder.
- Berör ledningen områden som tas upp i andra kommunala planer eller program (till exempel översiktprogram och naturvårdsplaner)? Planerad sträckning berör inte kommunala naturreservat eller vägar. I omedelbar närhet till planerad ny station i Hemse finns vattenskyddsområdet i Hemse, vilket kräver uppmärksamhet. Planerad ledning bedöms förenlig med översiktsplanen.

- Passerar ledningen nära skolor, förskolor eller annan liknande verksamhet? Nej, den planerade ledningen rör inte fastigheter där kommunala verksamheter bedrivs.
- Anser ni att de skyddsåtgärder som elnätsföretaget beskriver i ansökan är tillräckliga? Förutsatt att det villkoras i uppdrag till eventuella underentreprenörer, är bedömningen att de skyddsåtgärder som beskrivs i ansökans miljökonsekvensbeskrivning, MKB, blir tillräckliga, men frågan kan inte besvaras nu. Remissunderlaget är på en för övergripande nivå. Det framgår inte hur sökande avser att genomföra de åtgärder som föreslås i ansökans MKB och underliggande undersökningar, då det beslutas först i detaljprojekteringar. Bedömning och beskrivning i denna tjänsteskrivelse koncentreras därför på frågor om skyddsåtgärder.

Bedömning

Förvaltningens samlade bedömning är att ledningen bör tillstyrkas förutsatt att de hänsynsåtgärder som föreslås genomförs. Men, i underlaget saknas en tydlig koppling mellan förslagen på skyddsåtgärder och sökandes åtagande att genomföra dessa. I samrådet skrev dåvarande samhällsbyggnadsförvaltningen *"De föreslagna sträckningarna påverkar inte några pågående detaljplaner eller utpekade utvecklingsområden enligt gällande översiktsplan respektive samrådsförslag till översiktsplan 2040."* Om alternativ 1, det nu valda, angavs att det *"ligger i närmast anslutning till de områden som översiktsplanen pekar ut för vindkraft och energiproduktion, vilket eventuellt skulle kunna ge synergieffekter. Ungefär halva sträckan kräver ny ledningsdragnings, vilket innebär att det påverkar ett "orört" landskap. Den del som är tänkt att löpa genom riksintresseområdet Hablingbo och Silte, riskerar att påtagligt skada riksintresset."*

Regionstyrelseförvaltningen konstaterar att enligt kulturmiljöutredningen och den miljökonsekvensbeskrivning, MKB, som bilagts ansökan, *"har området analyserats utifrån visuell påverkan där bedömningen är att det inte innebär någon påtaglig skada på riksintresset om man använder sig av en lägre variant av stolpar"* och att ledningspassagen längs sockengränsen mellan Silte och Hablingbo *"berör i ringa grad den dåtida bebyggda miljön och löper till stor del genom utmarken mellan bygderna"* Det, och övriga föreslagna skyddsåtgärder, kan motivera att förslaget tillåts, under förutsättning att sökande verkligen gör anpassningar i utformningen av ledningen och att såväl sökande som underentreprenörer tydligt måste åta sig de hänsynsåtgärder som föreslås i de underliggande artskydds och kulturmiljöutredningarna och i ansökans MKB.

I samrådet förordade Region Gotland att nära bostäder ska magnetfält få vara högst 0,2 mikrottesla, μT . Men sökande hänvisar till att det saknas vetenskapliga belägg för gränsvärden och att branschstandard för magnetfält nära bostäder är 0,4 μT . Vidare anges att ingen bostad längs det förordade stråkalternativet kommer att exponeras för magnetfält över 0,4 μT från de nya ledningarna.

Förutsatt att de villkoras i uppdrag till eventuella underentreprenörer, bedömer Region Gotland ändå de skyddsåtgärder för natur- och kulturmiljöer som elnätsföretaget beskriver i ansökans MKB som tillräckliga. Vidare framgår inte något behov av särskilda dispenser eller tillstånd utöver nätkoncessionen för den ansökta sträckningen utöver att tillstånd enligt kulturmiljölagen kommer att behövas på vissa håll och, enligt MKB:n, blir biotopskydds- och artskyddsdispenser aktuella för delar av sträckningen. Med de i MKB:n, artskyddsutredningar och kulturmiljöutredningen föreslagna anpassningarna av lokalisering såväl som skydds- och hänsynsåtgärder bedöms ledningen, trots en viss påverkan kunna tillåtas.

Region Gotland gör vidare bedömningen att underlaget i remissen är på en för övergripande nivå för att exakt visa vilka åtgärder som sökande åtar sig att göra på varje plats. Bland annat anges preliminära stolpval för olika delsträckor. Det framgår dock inte vilka sträckor som ska ha vilka stolpar. Därav går det inte att bedöma om skyddsåtgärderna sammantaget blir tillräckliga.

Ärendets behandling under mötet

Andreas Unger (M) anmäler jäv och deltar inte i handläggningen av ärendet.

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Regionstyrelsens yttrande, RS 2023/261, från 22 februari 2023

Synpunkter gällande samråd inför områdeskoncession, MBNV-2023-342, 31 mars 2023

Yttrande MBN 2025/1569, 24 september 2025

Remiss. Energimarknadsinspektionen, inkom 3 december 2025, med bilagor
Regionstyrelsens yttrande 2026-01-28

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 19 december 2025